

STADSHOLMEN

KUNGEN 6

Katarina Kyrkobacke 8, Roddargatan 3–5, Svartensgatan 32–38

SÖDERMALM

Stadsholmen

AB Stadsholmen är Stockholms stads bolag för förvaltning av äldre, kulturhistoriskt värdefulla fastigheter. Vi äger och förvaltar merparten av bebyggelsen inom kulturreservatet östra Mariaberget, Skinnarviksberget, Åsöberget och Vita bergen samt området vid Katarina kyrka. Dessutom är Stadsholmen största fastighetsägare i Gamla stan, på Långholmen och i Djurgårdsstaden. Vi äger och förvaltar även gårdar i ytterstaden – stamfastigheter från vilka stadens moderna förorter vuxit fram. För närvarande omfattar beståndet 279 fastigheter med drygt 700 byggnader, som inrymmer 1633 lägenheter och 804 lokaler. Stadsholmen är ett dotterbolag till AB Svenska Bostäder.

Stadsholmen bildades 1936 av samfundet S:t Erik för att rusta upp några kvarter i Gamla stan. Stadsholmen är det äldre namnet på denna stadsdel. 1967 förvärvade Stockholms stad bolaget och överförde merparten av sitt äldsta bostadsbestånd till Stadsholmen. Under åren har även Stadsholmen övertagit byggnader från andra fastighetsägare som byggnadsstyrelsen, kriminalvården och Gatu- och fastighetskontoret i Stockholm.

Med tiden har ett synsätt vuxit fram där antikvariska principer baserade på varje hus historia och förutsättningar blivit vägledande för hur byggnader och yttre miljö ska förvaltas och rustas. Flertalet av våra fastigheter har högsta klassificering (blå) vilket innebär att de har så stora kulturhistoriska värden att de motsvarar kraven för byggnadsminnen. För oss är byggnadsvård ett vardagsarbete och allt vi gör präglas av respekt för husen och deras historia.

FAKTABLAD

Byggnader och miljöer berättar ofta något om vår historia. Genom byggnaderna kan vi få veta hur staden och samhället förändrats. Husen ger oss också kunskap om hur människor har arbetat, bott och inrett sina hem och de speglar även olika gruppers livsvillkor.

Somliga hus är väldokumenterade och omskrivna medan andra är mer anonyma. Under några år har vi tillsamman med Stadsmuseet i Stockholm arbetat med att sammanställa en kortfattad information om alla våra fastigheter; information om när husen byggdes, hur de har förändrats och hur de har använts under åren.

För att kunna beskriva den enskilda fastighetens historia har vi dels besökt varje hus för att se vad som finns kvar från äldre tid och dels letat uppgifter i arkiv och litteratur. En del nya foton har tagits för att illustrera faktabladet.

För att hinna med alla fastigheter inom rimlig tid har arbetet byggts på lättåtkomliga uppgifter. Ingen fullständig arkivforskning har alltså gjorts och de historiska beskrivningarna är därför inte heltäckande. Ibland kan uppgifter i olika arkiv också vara motsägelsefulla och det har inte alltid funnits möjlighet att reda ut frågetecken. Faktabladet kan därför komma att fördjupas och förändras vid nya undersökningar i framtiden.

Faktabladet finns samlade på Stadsholmens webbplats www.stadsholmen.se

- ❶ TRÄHUS MED FLYGEL AV STEN, SVARTENSGATAN 32, F.D. HÄCKELFJÄLL 10,11
- ❷ STENHUS, SVARTENSGATAN 34A, F.D. HÄCKELFJÄLL 10,11
- ❸ ÅTERUPPFÖRT HUS, SVARTENSGATAN 34B, F.D. HÄCKELFJÄLL 10,11
- ❹ TRÄHUS, SVARTENSGATAN 38A, F.D. HÄCKELFJÄLL 13
- ❺ STENHUS MED UTHUSLÄNGA, SVARTENSGATAN 38B, F.D. HÄCKELFJÄLL 13
- ❻ STENHUS, RODDARGATAN 5, F.D. HÄCKELFJÄLL 14
- ❼ STENHUS, RODDARGATAN 3, F.D. HÄCKELFJÄLL 15
- ❽ F.D. UTHUSLÄNGA, RODDARGATAN 3, F.D. HÄCKELFJÄLL 15

HÖRNET SVARTENSGATAN OCH FISKARGATAN 1904. TRÄHUSET VID SVARTENSGATAN 32A SAKNAR PANEL PÅ LÅNGSIDAN. FOTO ATELJÉ LARSSON, SSM FA13831.

Husen i kvarteret Kungen är byggda under olika perioder av 1700- och 1800-talet. Utåt är kvarteret Kungen en intakt förindustriell stadsmiljö med plank som binder ihop byggnaderna och sluter innergården.

En del uthus har rivits under 1900-talets andra hälft, men på två av de tidigare avskilda gårdarna ger bevarad uthusbebyggelse ännu en bild av de trånga, och för äldre stadsmiljöer karaktäristiska, gårdsrummen.

Kvarterets byggnader är utvändigt välbevarade och illustrerar stadsbebyggelsens utveckling under 1700- och 1800-talet. Det timrade huset på Svartensgatan 32 representerar återuppbyggnaden efter branden 1723 och den oregelbundenhet och blandning av byggnadsmaterial som tidigare var vanlig. Trähuset vid Svartensgatan 38 visar hur trähusen från tidigt 1700-tal senare utvecklades och gjordes prydliga med klassiserande former och panelklädda fasader.

De tre stenhusen från 1700-talets andra hälft och tiden omkring 1800 har alla tidstypiska drag för den relativt enhetliga borgarbebyggelse som uppfördes

enligt stadsarkitekternas och byggnadsordningarnas regler och ideal och som är typisk för Stockholm. Stenhuset från 1867 visar hur våningshöjderna senare under 1800-talet ökar och hur fasadarkitekturen blir rikare.

Invändigt har ovanligt många murade spisar bevarats, och äldre fyllningsdörrar finns i samtliga byggnader. Ett antal kakelugnar har också bevarats, inte minst i lägenheterna på Roddargatan 3B där det även finns paneler och bräddtak. Kvarterets bäst bevarade lägenhet, i stenhuset från 1867, ger en god bild av tidens borgerliga bostadsförhållanden.

Fastigheten Kungen 6 är blåvärderad enligt Stads- museets kulturhistoriska klassificering. Det innebär att den har ett synnerligen stort kulturhistoriskt värde.

DET LILLA TRÄHUSET MED SIN MURADE FLYGEL PÅ SVARTENSGATAN 32. FOTO J. MALMBERG.

OMRÅDESBESKRIVNING

Den kraftiga befolkningsökningen i Stockholm på 1600-talet innebar en snabb utbyggnad på malmarna. Området på Katarinaberget var i stort sett bebyggt vid 1600-talets slut. Den stora församlingskyrkan började byggas 1656 och placerades väl synlig på höjden.

En brand ödelade 1723 större delen av bebyggelsen i Katarina församling och återuppbyggnaden gick långsamt i efterdyningarna av krig och pest. Det dominerande byggnadsmaterialet var timmer, trots stadens ambitioner att endast stenhus borde uppföras. Genom tryckta byggnadsordningar senare under 1700-talet fick stadsarkitekten god kontroll över byggandet, och i strävan efter enhetlighet och brandsäkerhet uppfördes många välproportionerade och gulputsade borgarhus av sten. De flesta av områdets bevarade trähus kan därför placeras i det tidiga 1700-talet.

Första hälften av 1800-talet var, liksom i övriga staden, en tid med liten byggnadsverksamhet. Förändringarna var däremot betydligt större under århundradets senare del och 1900-talets första årti-

onden. Det byggdes en mängd hyreshus som till viss del ersatte den äldre småskaliga bebyggelsen och gav området en ny siluett. Samtidigt genomfördes nya trafiklösningar som förbättrade kommunikationerna till den kuperade och svårtillgängliga östra delen av Södermalm. Katarinahissen från 1880-talet och framdragningen av Katarinavägen under åren omkring 1910 gjorde området lättare att nå men förändrade samtidigt stadsbilden.

Katarinaberget ger en viktig och intressant bild av fyra seklers stadsbyggnadshistoria. Området har, tillsammans med Mariaberget och Stigberget, den största koncentrationen av bevarad 1700-talsbebyggelse på malmarna, men också hus från senare tider. Stadsbilden är varierad med många ålderdomliga inslag och mycket grönska. Läget på berget erbjuder också vackra utblickar över staden och vattenrummen.

KUNGEN 6

Den nuvarande fastigheten är en sentida sammanslagning av flera äldre fastigheter. För tydlighetens skull redovisas dessa äldre fastigheter var för sig.

GÅRDSFASADEN TILL STENHUSET VID SVARTENSGATAN 34A.
FOTO J. MALMBERG.

F.D. HÄCKELFJÄLL 10, 11

Svartensgatan 32 och 34

Tomten är bebyggd med två bostadshus från 1700-talet – ett trähus med flygel av sten med adress Svartensgatan 32 (nr 1 på kartan) och ett stenhus med adress Svartensgatan 34A (nr 2 på kartan) – och ett gårdshus som återuppfördes vid kvarterets upprustning på 1970-talet (nr 3 på kartan).

HISTORIK

Bebyggelsen på tomten stämmer väl överens med den brandförsäkring som fiskköpare Johan Apelberg ansökte om 1807. Apelberg hade köpt två tomter 1794 av guld- och silverarbetaren Peter Eneroth respektive kofferdistyrmannen Anders Öberg. Båda tomterna hade varit föremål för täta ägarbyten under 1700-talet och ägts av såväl en kusk som en synålsmakarålderman samt en kyrkoherde. Enligt Apelberg var byggnaderna i dåligt skick när han tog över dem. I brandförsäkringen säger han sig ha utfört betydliga reparationer på samtliga byggnader. Det har tidigare tolkats som att stenhuset på Svartensgatan

34 A uppfördes av Apelberg kort efter köpet 1794 och att timmerhusets stenflygel samtidigt byggdes på. Stenhusets ålder kan inte anses klarlagd; om huset var i dåligt skick vid Apelbergs köp bör det ha varit åtminstone några årtionden gammalt. Trähuset är med all sannolikhet uppfört någon gång mellan branden i Katarina församling 1723 och 1736 då stadens byggnadsordning förbjöd träbyggandet.

I brandförsäkringen 1807 beskrivs de båda husen. Stenhusets båda bostadsvåningar innehöll vardera en förstuga, två rum och ett kök. Taken var panelade och här fanns både gröna kakelugnar och flerfärgade, troligen blåvita, som i beskrivningen kallas porslinskakelugnar. Det panelklädda trähuset hade en förstuga och tre rum med gröna kakelugnar samt ett kök i flygeln. Rummen hade både ålderdomliga bjälktak och paneltak.

Fram till moderniseringen 1979 hade inte mycket hänt i byggnaderna. Trähuset hade delvis fått ny inredning under senare delen av 1800-talet. Vid upprustningen gjordes dock bedömningen att det vinkelade gårdshuset av trä i östra tomtgränsen var i

TRÄHUSET VID SVARTENSGATAN 38A OCH I BAKGRUNDEN STENHUSET VID SVARTENSGATAN 38B. FOTO J. MALMBERG.

för dålig kondition för att rustas upp. Den mycket låga byggnaden var 1807 inredd som bostad, men i början av 1970-talet fungerade halva byggnaden som förråd och vedbod. Den nya byggnaden uppfördes för att så långt som möjligt efterlikna det äldre huset utvändigt. En vidbyggd trälänga med bodar, även den omnämnd 1807, revs samtidigt. Fastigheten förvärvades av staden 1897.

BYGGNADSBESKRIVNING

Svartensgatan 32

Träbyggnaden är tre fönsteraxlar bred och har en enhetlig utformning mot gatan. Timmerstommen redovisas genom att fasaden är indelad med knutlådor. Fasadens locklistpanel har relativt hög ålder. Grundmuren är sedan länge kompletterad med gjuten betong. Mot gården har byggnaden en oregelbunden form med en murad och gulputsad köksflygel och en inklädd förstukvist av trä som liksom husets västra del och gavel är panelad och rödfärgad. Husets sadeltak är täckt med enkupigt tegel. På takfallen mot gården finns en takkupa och

två höga tegelskorstenar. Fönstren är fyrdelade en- och tvåluftsfönster som målats ockragula.

Invändigt har byggnaden en relativt intakt planlösning sedan 1700-talet. Rummens knappa mått är ännu påtagliga. Badrum har inrymts i vad som tidigare var ett litet bostadsrum och kommunikationen inom byggnaden är något ändrad. Till det låga vindsloftet leder en trästege. I byggnaden är den murade köksspisen bevarad på ursprunglig plats, likaså en mindre öppen spis som sannolikt är från husets byggnadstid på 1720- eller 1730-talet samt en rund vit kakelugn från 1800-talets första hälft eller mitt. En äldre fyrfyllnadsdörr har sparats.

Svartensgatan 34 A

Byggnaden med två våningar och inredd vind är uppförd vägg i vägg med trähuset på Svartensgatan 32 och är liksom detta tre fönsteraxlar brett. Fasaderna är som ofta på 1700-talet och under 1800-talets första del slätputsade och utan annan artikulering än den profilerade taklisten. Fönstren sitter i fasadliv och är något högre i bottenvåningen. Taket är brutet

GÅRDSFASADEN TILL SVARTENSGATAN 38A, SOM ÄR GULMÅLAD TILL SKILLNAD FRÅN DEN GRÖNA GATUFASADEN. FOTO J. MALMBERG.

TRAPPHUSET VID SVARTENSGATAN 38B MED SKÅP OCH LÄGENHETSDÖRR FRÅN BYGGNADSTIDEN. FOTO J. MALMBERG.

och belagt med enkupigt tegel.

Gårdsfasaden är mera sluten men östra gaveln, dit entrén är förlagd, har en regelbunden fönstersättning. Två murade spisar och en hel- och en halvfransk fyllningsdörr har bevarats invändigt. En kakelugn hopsatt av mönstrade 1700-talskakel från flera ugnar har satts upp på initiativ av tidigare hyresgäster. Sedan något år ligger massiva trägolv i byggnaden.

F.D. HÄCKELFJÄLL 13

Svartensgatan 38

På tomten finns ett trähus från 1700-talet med adress Svartensgatan 38A (nr 4 på kartan) och ett stenhus med uthuslänga från omkring 1870 med adress Svartensgatan 38B (nr 5 på kartan).

HISTORIK

Läget nära hamnen har genom åren gjort fastigheterna på Katarinaberget attraktiva för skeppare, styrmän och sjömän. Under 1700- och 1800-talet ägdes fastigheten under fem perioder av kofferdiskeppare

(verksamma inom handelssjöfarten) och sjömän.

Någon av dessa bör ha byggt trähuset, men det är inte känt vem och när. I en brandförsäkring från 1782, då huset ägdes av kommissarie Georg Fredrik Kinnimundt, anges att byggnaden då bestod av fem bostadsrum och sex små "kontor" samt att taket var belagt dels med torv, dels tegel.

År 1867 ansökte sjömannen Nils Nilsson om att få uppföra ett bostadshus av sten på tomtens södra del. På tidstypiskt vis artikulerades husets fasader av rustik i bottenvåningen, våningsskiljande listverk och profilerade fönsteröverstycken. På nybyggnadsritningarna redovisas att det fanns en egen entré till det som idag är en kontorslokal i bottenvåningen. Sannolikt fungerade lokalen som verkstad eller butik. 1955 gjordes ändringar av det som då var en livsmedelsbutik.

Den murade uthuslängan som uppfördes 1875 inrymde enligt bygglovritningarna ett inrett rum med kakelugn vid Svartensgatan, förrådsutrymmen och klosetter i delen närmast stenhuset från 1867. Fastigheten förvärvades av staden 1926.

RODDARGATAN ÖSTERUT MED STENHUSET FRÅN 1867 TILL VÄNSTER. FOTO J. MALMBERG.

BYGGNADSBESKRIVNING

Tomten har en i stort sett välbevarad, tät bebyggelse runt en smal gård som nås från Svartensgatan.

Svartensgatan 38 A

Det långsträckta trähuset är placerat i gathörnet och följer den sluttande Katarina Kyrkbacke genom naturstensgrundens växande höjd. Byggnaden har en bearbetad exteriör med klassicistiskt formspråk som skulle kunna härröra från 1780-talets början. Gaveln har ett triangelmotiv som förstärks av avsaknaden av takutsprång. Knutlådorna är utformade som pilastrar med baser och de höga fönstren har enkla men markerade fönsteromfattningar. Fönsterbågarna är rödmålade medan gatufasadens locklistpanel och detaljerna i övrigt är mörkt gröna.

Gårdsfasaden präglas av den tilläggsisolering som gjordes 1979 med utflyttning av vägglivet och ny fasadpanel. Locklistpanelen är gul mot gården. Fönstren är färre och mindre åt detta håll, vilket avspeglar att bland annat kök var förlagda mot gården. Tre tegelskorstenar med höga rökhuvar av plåt reser sig ur det tegeltäckta sadeltakets fall.

Invändigt har en murad spis bevarats i ett litet köksutrymme. Det finns även en pardörr, en kakelugn och takrosett från 1800-talet. Interiören känne-

tecknas av en rumsfil med stora rum längs gatan och mindre utrymmen mot gården.

Svartensgatan 38 B

Stenhuset har två våningar och inredd vind under brutet tak och utskjutande trapphus mot gården. Byggnaden kännetecknas av sin högresta volym och en enkel prydnadsgavel ovanför takfoten mot Katarina Kyrkbacke. Andra karaktärsdrag är de höga och tätt placerade fönstren samt de många och stora takkuporna. Fasaderna är slätputsade i rödgult med listverken i samma kulör. Taket är belagt med svart skivtäckat plåt.

Bottenvåningens lokal nås från en indragen entré mot Katarina Kyrkbacke eller från trapphuset. Trapphuset är i stora drag välbevarat med trappor och golv av kalksten, pärlspontpanel och ursprungliga förvaringsskåp och lägenhetsdörrar. Färgsättningen i mörkt gult och brunt är inte ursprunglig utan från renoveringen 1979. Husets två lägenheter sträcker sig över hela våningsplanen. På våning 1 trappa präglas lägenheten av hög takhöjd och en stor andel fast inredning med höga fotlister, panel i fönsterbröstningar, pardörrar och profilerade taklister. Salens kakelugn är elegant med meanderbård. I sovrummet har en ursprunglig väggfast skåpsinredning bevarats.

STENHUSET VID RODDARGATAN 5 NÄRMAST OCH BAKOM DET SYNS GAVELN TILL RODDARGATAN 3. FOTO J. MALMBERG.

Lägenheten har ursprungliga trägolv. I vindslägenheten har en kakelugn bevarats.

Uthuset

Längan från 1875 är en gul, slätputsad tegelbyggnad i en våning med plåttäckt pulpettak som är valmat mot Svartensgatan. Byggnaden kännetecknas av en rad ursprungliga enkel- och pardörrar av profilerade bräder. Huset inrymmer numera lägenhetsförråd och ett ateljérum.

F.D. HÄCKELFJÄLL 14

Roddargatan 5

Tomten är bebyggd med ett stenhus från 1750-talet (nr 6 på kartan).

HISTORIK

Byggnadsår och nybyggnadsritningar saknas för huset, men i en skrivelse 1757 hotades tobaksspinnargesällen Johan Wälcklin med vitesföreläggande om han inte åtgärdade brister i sitt nyligen uppförda stenhus. Enligt brandförsäkringen från 1758 rörde det sig om en portgångsbyggnad av trä och korsvirke samt en trärappa till vinden som borde rivas och uppföras i sten. Enligt brandförsäkringen var huset en våning högt med sal, kammare och kök på bottenvåningen

och tre vindskammare. På tomten fanns ytterligare två timrade byggnader varav den ena var bagarstuga.

Kofferdistyrman Petter Westberg lät 1770–1772 bygga på huset med två våningar som innehöll fem rum vardera och en inredd vind. Tydligt hade Wälcklin, trots tillsägelse, inte bytt ut trärappan eftersom brandförsäkringen från 1772 nämner två nya trappor av sten. Tomterna Häckelfjäll 14 och 15 slogs samman 1798. Fastigheten förvärvades av staden 1920.

BYGGNADSBESKRIVNING

Byggnaden är tre våningar hög under brutet tak med takkupa i det nedre takfallet. Taklist- ochnockhöjd är gemensam med det något senare huset på Roddargatan 3 B som ligger i vinkel vid husets västra gavel. Fasaderna är slätputsade och avfärgade i gult. De kvadratiske fyrdelade fönstren är placerade i jämna rader på gatufasaden medan gaveln är fönsterlös. Ankarslutar av enkel typ är synliga på fasaden mot gatan. Porten vid gatan leder in till en numera igenbyggd portgång med ursprungligt kalkstensgolv. Dörren till etagelägenheten på våning 1 och 2 trappor är placerad i portgången. Lägenheten har flera byggnadsdelar från 1700-talet bevarade, men renoveringen på 1970-talet gjorde påtagliga avtryck med

KAKELUGN VID RODDARGATAN 5. FOTO J. MALMBERG.

nya innerväggar och innertak. Taken utformades dock med kälning enligt äldre förebilder. Till de bevarade byggnadsdelarna hör låg bröstpanel på våning 2, trappor, murad ugn med spiskupa och en 1700-talskakelugn med gult och grönt blomstermönster. Det finns även en fyrfyllnadsdörr från 1700-talet och halvfranska dörrar från 1800-talets senare del.

Bottenvåningens lägenhet har entrén placerad i en utbyggd förstuga i trä. I lägenheten har en murad spis bevarats.

F.D. HÄCKELFJÄLL 15

Roddargatan 3

På tomten finns idag ett stenhus från tiden omkring sekelskiftet 1800 och en uthuslänga med en bostadslägenhet, uppförd 1834 (nr 7 och 8 på kartan).

HISTORIK

Innan tomten slogs samman med Häckelfjäll 14 år 1798 hade den ägts av bland andra vindragare, dödgrävare, kofferdiskeppare och sidenvävare. Enligt brandförsäkringen 1773 fanns här, förutom uthus, ett hus vid Svartensgatan med tre rum, vind och

tegeltak och ett stenhus på gården med tre rum, vind och torvtak.

När amiralitetslöjtnanten Ebbe Bauman tog över fastigheten på 1790-talet och genomförde tomtsammanläggningen revs de gamla husen. Bauman sökte 1798 byggnadslov för ett två våningar högt, murat hus med brutet tak och sju fönsteraxlar. Huset byggdes samman med grannhuset vid nuvarande Roddargatan 5 och de båda byggnaderna fick en gemensam taklist.

Baumans brandförsäkring berättar om ett stort och ganska påkostat hus. De sammanbyggda stenhusen innehöll tillsammans sex till åtta rum och kök per våningsplan. Våning 1 trappa hade "gipsade tak, porcellaines kakelugnar, moderna tapeter, stora fönster och panelningar", vilket vittnar om att detta var paradvåningen för Bauman och hans familj. Med porslinskakelugnar avsågs förmodligen flerfärgade kakelugnar i blått och vitt som efterliknade det populära ostindiska porslinet.

Nästföljande ägare, kofferdiskepparen Daniel de la Rose, tvingades avträda fastigheten för att betala sina skulder. Färgaren och fabrikören Anders Berg

RODDARGATAN 3 MED GAVEL MOT GATAN OCH NÄRMAST LÄNGAN FRÅN 1834. FOTO J. MALMBERG.

köpte tomten, och 1834 ersatte änkan Margareta Berg ett ”utdömt bonings hus av träd” med den nuvarande murade envåningsbyggnaden. När det uppfördes innehöll det en bostadslägenhet, tvättstuga, vedbodar och avträden. Fastigheten förvärvades av staden 1920.

BYGGNADSBESKRIVNING

Byggnadernas entréer vetter mot den smala gården som nås från en port med dörrblad av pärlspontade bräder. Gången mellan byggnaderna är belagd med storgatsten och grus och framför trapphusentrén till tvåvåningshuset ligger en kvarnsten som kan vara från en av de kvarnar som fanns i trakten under 1600-talet och tidigt 1700-tal.

Genom högre våningshöjd har tvåvåningsbyggnadens gråputsade taklist kunnat anpassas och göras enhetlig med grannhusets, trots att det har tre våningar. Fasaderna är slätputsade och färgade med järnvitriol. Fönstren är som ofta högre på våning 1 trappa. Taket är brutet med valmad spets mot Roddargatan och försett med enstaka kupor i både övre och nedre takfallen.

Trapphuset är målat i mörkt gult och brunt. Övre delen av trapphuset ingår numera i vindslägenheten.

Lägenheterna på bottenvåningen och våning 1 trappa sträcker sig över hela våningsplanen.

Lägenheten i bottenvåningen kännetecknas av trägolv och stora rum med hög takhöjd. I flera rum finns ursprungliga handhyvlade bräddtak. Andra tak är sänkta. En stor murad köksspis har bevarats liksom en vit kakelugn. Till äldre inredning hör även fyrfyllnadsdörrar och bevarad smygpanel i utgången mot gården. På våning 1 trappa renoverades lägenheten under 1800-talets andra hälft vilket bland annat återspeglar sig i pardörrarna och taken som är försedda med takrosetter. I några rum finns en taklist med vulstprofil som kan vara ursprunglig. Ursprunglig är också bröstpanelen med stenprofil och den murade spisen. Trägolv från 1800-talets senare del är framtaget i hela lägenheten. En kakelugn är bevarad i salen. På våning 2 trappor är spisen och en kakelugn från tidigt 1800-tal kvar.

Uthuset är en gulputsad envåningslänga med plåttäckt pulpettak. I gaveln mot Roddargatan finns en lucka till den låga vinden. I väster har längan vidbyggts med en transformatorstation som putsats för att smälta in i miljön. Gårdsfasaden har en rad brunmålade trädörrar och några spröjsade fönster. Taklisten består av snedställda, handhyvlade bräder.

EN GAMMAL KVARNSTEN HAR BLIVIT TRAPPSTEN VID
RODDARGATAN 3. FOTO J. MALMBERG.

STENPROFILERAD PANEL FRÅN 1790-TALET SLUT VID
RODDARGATAN 3. FOTO J. MALMBERG.

Upprustning och renovering

Under 1970-talet moderniserades större delen av den bebyggelse på Katarinaberget som var i stadens ägo. I kvarteret Kungen dröjde den genomgripande ombyggnaden till 1979. Inför upprustningen deltog Stadsmuseet i projekteringen. De från början sex fastigheterna var nu sammanslagna till en och meningen var att omforma trånga och smala gårdsrum som var avskilda från varandra till en gemensam och funktionell kvartersgård. Detta lät sig inte göras utan rivning av några äldre uthus och sentida plåtskjul. Gårdsupprustningen blev omfattande med nya stödmurar, delvis nya plank, ny markbeläggning, nytt växtmaterial och möblering av gårdsrummet. I flera fall valdes gatsten och granit men i något fall kom vid tiden populära material som slipers och ofärgat virke till användning. I kvarterets mitt hade bebyggelsen rivits under tidigt 1900-tal och platsen lämnades obebyggd. Hit förlades uteplatser och bänkar.

Byggnaderna rustades upp utvändigt genom

omputsning, lagning och byte av panel samt omläggning av tak. Portar och ytterdörrar nytillverkades och samtliga fönster byttes till profilerade treglasfönster. Energinormerna vid tiden var hårda vilket medförde att någon enstaka utvändig, men framförallt invändiga, tilläggsisoleringar framtvingades. De invändiga isoleringarna fordrade att många väggar och tak kläddes med skivor. En följd blev också att fönsterfodren nytillverkades. Även dörrfodren byttes och på många håll insattes moderna, släta dörrar.

Husen hade inte moderniserats nämnvärt under 1900-talet och nu inreddes moderna badrum och kök med tidens standardutrustning. Stor vikt lades vid att trots detta behålla planlösningarna så intakta som möjligt. Samtliga ytskikt förnyades. Linoleum lades genomgående på golven. I alla hus infördes väggfasta garderober.

Under senare år har tak, fasader och fönster renoverats i fastigheten, bland annat har fasaderna vid Roddargatan 3 och 5 avfärgats med järnvitriol på traditionellt sätt.

GEMENSAMT ANSVAR FÖR VÅR LEVANDE HISTORIA

Byggnader och miljöer med stort kulturhistoriskt värde berättar alltid något väsentligt. Det kan handla om stadsutveckling, samhällsförändringar, arkitektur, stilideal eller hantverksmetoder, men också om hur människor har bott och inrett sina hem eller om de skilda livsvillkoren för olika sociala skikt. Att fastigheterna byggts om och moderniserats under årens lopp är en del av historien.

Vi och våra hyresgäster är tillfälliga brukare i ett långvarigt historiskt skede. Vi har ett gemensamt ansvar för att aktivt och på ett varsamt vis bevara de värdefulla miljöerna till framtida generationer. Varsamhet kan bland annat innebära att behålla äldre planlösningar och att vara rädd om inredningsdetaljer som paneler, dörrar, lister och kakelugnar. Anpassningar och förändringar kan ske, men utan att vi förvanskar oersättliga värden. Individuella bedömningar måste alltid göras från fall till fall. Vi ska inte glömma att stilar och behov skiftar över tiden. Det vi idag kan tycka vara otidsenligt kan av kom-

mande generationer upplevas positivt och värdefullt.

Att använda traditionella material som kalkputs eller oljefärg är också viktigt, liksom att utforma nya inredningsdetaljer så att de passar i miljön. Vid vanlig städning och rengöring måste vi ta hänsyn till att de material och ytskiktsbehandlingar som finns i husen – till exempel trä, kalksten, stuck, oljefärg, limfärg och linoleum – är ömtåliga och kräver särskild försiktighet. Även innergårdar och trädgårdar har sina särskilda förutsättningar och ska skötas och utvecklas så att karaktären bevaras.

Stadsholmen har samlat sina riktlinjer för fastighetsunderhåll i broschyren ”Ett stockholmskt kulturarv – att förvalta borgarhus och kåkar”. Alla hyresgäster har fått skriften, men den finns också på vår hemsida. Här finns också några konkreta råd om hur man som hyresgäst bäst vårdar de gamla husen och miljöerna. På Stockholms stadsmuseums hemsida finns allmän information om byggnadsvård, www.stadsmuseum.stockholm.se.